



11.08.2026

Architektura tekstu, czyli o znaczeniach wpisanych w konstrukcję książki. Spotkanie z Aleksandrą Wójtowicz (cz. 1)

Opowieść o mimetyzmie przestrzennym to opowieść o tekstowej wędrówce po Pałacu Staszica, gdzie czytelnik książki jest prowadzony od tyłu budynku poprzez kolejne sale oraz od wydarzeń historycznych po wczasy współczesne.

Heterotopia afektywna to nie tylko kategoria teoretyczna. To konstrukt myślowy, który pozwala dostrzec i uporządkować proces manipulacji świadomością zbiorową poprzez zmiany przestrzeni, a także odczytać działania oparte na emocjach społeczeństwa.

Na czym polega istota badania i zagospodarowania „miejsc trudnych”, uwikłanych w historię i politykę? Jak pokazać, że założenia teoretyczne mogą stać się podstawą działań na polu humanistyki zaangażowanej a prace literaturoznawcze i analizy humanistyczne mogą mieć praktyczne zastosowanie?

O uprzestrzennieniu tekstu, czyli pracach naukowych, w których sposób prowadzenia narracji i układ tekstu posiada przemyślaną konstrukcję, w rozmowie z **Mariolą Wilczak** opowiada dr **Aleksandra Wójtowicz** z Instytutu Badań Literackich PAN. Jej książki *Metamorfozy Pałacu Staszica* i *Przestrzeń „Oziminy” Wacława Berenta* oraz współautorski tom *Miejsca trudne. Transdyscyplinarny model badań – o przestrzeni placu Piłsudskiego i Defilad*, przygotowany pod jej kierownictwem a także opisy sal na stronie Pałacu Staszica posiadają swoistą architekturę korespondującą z treścią, sytuując te prace na określonym polu wobec takich ujęć, jak *site-writing* Jane Rendell czy rozpoznań na temat obecności Hansa Gumbrechta.

Druga część rozmowy dostępna jest pt. **Muzyczność dzieła literackiego i nie tylko**.

Aleksandra Wójtowicz – dr, adiunkt w Pracowni Antropologii Współczesności Instytutu Badań Literackich PAN, kierownik i autorka programu studiów podyplomowych IBL PAN i NIAiU Humanistyka Architektoniczna; ekspertka w

zakresie literaturoznawstwa architektonicznego w projekcie „Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata” (MNiSW NdS), kierownik projektów „Humanistyka architektoniczna jako propozycja w ramach humanistyki obywatelskiej” (MNiSW SON II) i „Dawne wzorce wobec nowych wyzwań. Przypadek Stanisława Staszica” (MNiSW Sokrates), członkini Zespołu Nazewnictwa Miejskiego m.st. Warszawy; członkini-korespondentka Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Autorka kilku książek, ostatnia *The Staszic Palace as Affective Heterotopia: New Category of Spatial Description*, Peter Lang (2024) oraz redaktor i współredaktor naukowy 10 tomów zbiorowych. Sformułowała założenia ścieżki badawczej literaturoznawstwo architektoniczne oraz zaproponowała kategorię heterotopii afektywnej, poszerzającej typologię Foucaulta.

Spis źródeł przywołanych podczas rozmowy:

- M. Antoniuk, I. Boruszkowska, *Wstęp*, „Konteksty Kultury” 2020/17, z. 3, s. 249-253
- J. S. Bach, “Little” Fugue in G minor, BWV 578, performed on organ by Stephen Malinowski, with an animated graphical score, <https://www.youtube.com/watch?v=ddebxi3-UO4>, dostęp: 07.08.2026.
- M. Bachtin, *Czas i przestrzeń w powieści*, przeł. J. Faryno „Pamiętnik Literacki” 1974, z. 4
- M. Bachtin, *Problemy poetyki Dostojewskiego*, przeł. N. Modzelewska, Warszawa 1970
- M. Bachtin, *Ozimina. Powieść*, Nakład Jakóba Mortkowicza, Warszawa, 1911
- M. Bachtin, *Ozimina. Powieść*, Wydawnictwo Polskie, Lwów. Poznań, 1924
- M. Bachtin, *Ozimina*, tom IV i V *Pism*, nakładem Gebethnera i Wolffa, Warszawa, 1933
- W. Berent, *Źródła i ujścia Nietzscheizmu*, w: tenże, *Pisma rozproszone. Listy*, wstęp i oprac. W. Bolecki, R. Nycz, Kraków 1992
- M. Budzyński, *Życie na placu Piłsudskiego — autorska wizja placu Piłsudskiego w Warszawie*, Teka Komisji Urbanistyki i Architektury 2020, tom 48 (2020), s. 425-431
- M. Foucault, *Inne przestrzenie*, tłum. A. Rejniak, „Teksty Drugie” 2005, nr 6, s. 117-125
- A. Hejmej, *Muzyczność dzieła literackiego*, wyd. II poprawione, Wrocław 2002
- *Narodziny i rozwój dyscyplin naukowych*, oprac. J. Kozłowski, <http://kbn.icm.edu.pl/pub/kbn/sn/archiwum/9601/kozlow.html>, dostęp: 15.06.2015
- T. S. Kuhn, *Struktura rewolucji naukowych*, tłum. H. Ostromecka, postłowie J. Nowotniak, Wyd. Aletheia, Warszawa 2009
- H. Lefebvre, *The Production of Space*, tłum. D. Nicholson-Smith, Blackwell, 1991
- J. Leociak, *Aryjskim tramwajem przez warszawskie getto, czyli hermeneutyka pustego miejsca*, w: *Maski współczesności. O literaturze i kulturze XX wieku*, red. L. Burska. M. Zaleski, Wyd. IBL PAN, Warszawa 2001, s. 75-8

- *Literaturoznawstwo architektoniczne*, strona projektu: <https://la-ibl-pan.ehum.psnc.pl/>
- R. Nycz, *Homo inquietus. Nietzscheizm w twórczości Wacława Berenta*, w: tenże, *Język modernizmu. Prolegomena historycznoliterackie*, Wrocław 1997
- R. Nycz, *Kulturowa natura: kilka uwag o przedmiocie poznania literackiego*, „Teksty Drugie” 2001, nr 5
- *Refleksja humanistyczna w planowaniu przestrzennym*, red. A. Wójtowicz, J. Paulinek, Warszawa 2019
- Paszek J., *Polifoniczność „Oziminy” Berenta*, „Tygodnik Kulturalny” 1973, nr 2
- N. Orda, *Gramatyka muzyki czyli wykład rozbiorowy i praktyczny melodyi i harmonii z dodatkiem w krótkości o fudze, kontrapunkcie, instrumentach orkiestrowych, o organie, fortepianie i o nauce śpiewu, dla użytku pianistów*, Druk Jana Jaworskiego, Warszawa 1873
- C. Rosiński, *Sytuacje przestrzenne badań literackich*, w: tenże, *Przestrzeń i uważność w polskiej prozie najnowszej*, rozprawa doktorska pod kier. T. Mizerkiewicza, Poznań 2019, s. 193-208, maszynopis, <https://repozytorium.amu.edu.pl/server/api/core/bitstreams/82ef881d-c006-4668-8f82-83c2f3c01562/content> dostęp: 07.08.2026
- E. W. Soja, *Thirdspace: Journeys to Los Angeles and Other Real-and-Imagined Places*, Oxford 1996
- Strona Pałacu Staszica <https://palacstaszica.pan.pl/pl/o-stronie/>
- B. Westphal, *Geocriticism. Real and Fictional Spaces*, przeł. R.T. Tally Jr., New York 2011
- A. Wójtowicz, M. Budzyński, K. Ilmurzyńska, B. Jałowiecki, A. Kronenberg, R. Mączewski, K. Modryński, D.M. Osiński, J. Paulinek, I. Piotrowski., A. Skolimowski, B. Stelmach, W. Tomasik, Z. Tucholski, *Miejsca trudne – transdyscyplinarny model badań. O przestrzeni placu Piłsudskiego i placu Defilad*, pod kier. nauk. A. Wójtowicz, Warszawa 2019
- A. Wójtowicz, *Literaturoznawstwo architektoniczne. Wstępne rozpoznania*, Warszawa 2019, <https://rcin.org.pl/dlibra/publication/276656/edition/240261>
- A. Wójtowicz, *Metamorfozy Pałacu Staszica*, Wyd. IBL PAN, Warszawa 2017, <https://rcin.org.pl/dlibra/publication/196572/edition/162556>
- A. Wójtowicz, *Przestrzeń „Oziminy” Wacława Berenta*, Warszawa 2019, <https://rcin.org.pl/dlibra/publication/276529/edition/240166>
- S. Wysołuch, *Problematyka symultanizmu w prozie*, Poznań 1981



**Seria podcastu
"Spotkania
Biuletynu",
zatytułowana
"Polonistyka
zaangażowana",
realizowana jest**

**w ramach projektu "Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata".
Dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu**

**Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II”
(numer projektu: NdS-II/SP/0264/2024/01).**

Strona internetowa projektu: <https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/projects/polonistyka-wobec-wyzwan-wspolczesnego-swiata,1851/details>

Intro i outro

- Muzyka Piotr Lakwaj, czyta Aldona Brycka-Jaskierska
- Producent: Torba reportera i podcastera

Identyfikacja wizualna: Klaudia Węgrzyn

Realizacja: Mariola Wilczak, Aleksandra Wójtowicz

Media społecznościowe "Biuletynu Polonistycznego":

- <https://www.facebook.com/BiuletynPolonistyczny/>
 - https://twitter.com/B_Polonistyczny
 - <https://www.youtube.com/@biuletynpolonistyczny8801/>
 - <https://www.instagram.com/biuletyn.polonistyczny/>
-

<https://biuletynpolonistyczny.pl/>

biuletyn.polonistyczny@ibl.waw.pl

#BiuletynPolonistyczny #Geopolonistyka #PolishStudies

#Polonistykazaangażowana

Linki:

- <https://www.spreaker.com/episode/architektura-tekstu-czyli-o-znaczeniach-wpisanych-w-konstrukcje-ksiazki-spotkanie-z-aleksandra-wojtowicz-cz-1--73775322>
- <https://open.spotify.com/episode/4KBnCsJV2JOmT6JKzPoCG2>
- <https://www.youtube.com/watch?v=mBWlrjbRkHI>

Słowa kluczowe: podcast, architektura, Polonistyka zaangażowana, literaturoznawstwo architektoniczne, Nauka dla Społeczeństwa, Berent Wacław, Pałac Staszica

Rozmówca: Aleksandra Wójtowicz

Rozmówca: Mariola Dorota Wilczak